

Slovenská lingvistika o podmienkových súvetiach a o kondicionáli_{jaz}

Semantics of conditional

Katedra logiky a
metodológie vied FiF UK
27.1.2023

prof. PhDr. František Gahér, CSc.

Katedra logiky a metodológie vied
Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Bratislava

frantisek.gaher@uniba.sk

Obsah

1. Druhy podmienkových súvetí podľa reálnosti podmienky
2. Jazykový kondicionál – spisovná norma
3. Jazyková prax: ústup minulého kondicionálu
4. Jazyková prax: ústup antepreterita všeobecne
5. Jazyková prax: kondicionál s *kebyže*
6. Jazyková prax: nový tvar kondicionálu v súčasnej slovenčine

1. Druhy podmienkových súvetí podľa reálnosti podmienky

Relácia podmieňovania medzi javmi, faktami, okolnosťami či udalosťami (jazykoveda hovorí o *dejoch*, ktoré rozlišuje na *činnosti* a *stavy*) je skúmaná rôznymi vednými disciplínami. Ide napr. o rôzne podoby ***kauzálnej väzby*** (príčina-účinok) v prírodných vedách.

Okrem objektívnej (ontickej) podmienenosti (korelácie *holých faktov*) dôležitú úlohu zohráva ***epistemická podmienenosť*** – rôzne úrovne či stupne poznania, presvedčenia, predikcie, vysvetlenia či hodnotenia.

Špeciálnu oblasť tvoria rôzne druhy *sociálnych faktov* či už inštitucionálnych, normatívnych a iných, individuálne či kolektívne *želania, sľuby, dohody* a pod. Osobité miesto majú fakty ako *výsledky konania ľudí* alebo samo *konanie ľudí*.

Koreláty relácie podmienenosti môžu byť z každej z týchto oblastí, a to v rozmanitých kombináciách. Niektoré kombinácie sú frekventovanejšie ako iné.

1. Druhy podmienkových súvetí podľa reálnosti podmienky

Napríklad v oblasti práva sú časté kombinácie podmieňovania:

- [**holý** fakt, normatívny fakt] - [povodeň, aktivizácia povinností okresného úradu]
- [**epistemický** fakt, normatívny fakt] - [vedieť o zločine, povinnosť nahlásiť]
- [fakt ako **výsledok konania**, normatívny fakt] - [krádež, trest]
- [fakt ako **konanie**, normatívny fakt] - [vedenie auta pod vplyvom návykovej látky, trest]
- [**inšt. sociálny** fakt, normatívny fakt] - [učiteľ FiF UK, práva a povinnosti]

Lingvistika toto všetko reflektuje veľmi podrobne už na úrovni vysvetľovania úlohy **predložiek, spojok** a všeobecne **podmienkových súvetí**, pričom na to tesne nadväzuje aj problematika **slovesných časov** a **spôsobov**.

Pozornosť lingvistov sa v podmienkových súvetiach primárne zameriava na význam hlavnej vety (konzekvent), ktorá vyjadruje **podmienovaný dej**, preto aj reálnosť či ireálnosť vzťahujú primárne práve na to podmienené, hoci táto reálnosť či nereálnosť deja je stanovená splnením či nesplnením podmienky (antecedent).

1. Druhy podmienkových súvetí podľa reálnosti podmienky

„Deje sa členia na činnosti a stavy. Pri činnosti je činiteľ čiže agens (= **logický subjekt**) východiskovým bodom deja a zasiahnutá vec čiže paciens (= **logický objekt**) cieľovým bodom deja. Činnosť má tranzitnú povahu: vychádza z logického subjektu a prechádza na logický objekt. Pri stave nieto činiteľa a niet ani zasiahnutej veci: so slovesom zviazaná vec je nositeľom stavu.“ MSJ 361

Činnostné verzus stavové slovesá: omladiť, omladzovať verzus mladnúť

362 zámenné slovesá (**slovesné premenné**) tentovať, ondiat', onačiť' a ich odvodeniny

Keďže podmienka je tým, čo rozhoduje o reálnosti či nereálnosti deja, logici sa prioritne zameriavajú v prípade podmienkových súvetí práve na význam *vedľajšej vety*, ktorá vyjadruje podmienku. V závislosti od možnosti splnenia tejto podmienky môžeme rozlíšiť základné typy podmienkových súvetí a nimi vyjadrených propozičných konštrukcií z kognitívneho hľadiska: napríklad okrem **pravdivých** a **hypotetických** (možných) lingvisti hovoria o ireálnych (nemožných) podmienkach, pričom presvedčivo rozlišujú **potenciálne ireálne** a **absolútne ireálne podmienky**.

1. Druhy podmienkových súvetí podľa reálnosti podmienky

Pri otázke reálnosti podmienky v podmienkových súvetiach sa logici majú čo učiť od lingvistov. Epistemické (kognitívne) rozlíšenie inšpirované lingvistikou:

a) Faktívna (faktická) podmienka – faktuálne podmienkové súvetie (*keďže/since*)

Keďže sa zabýskalo, zabrmí.

faktuálny príd. $\langle \text{b} \text{ log.} \text{ taký, v ktorom je možné len na základe znalostí faktov zistiť, či je pravdivý, faktický: f. výrok} \text{ – Slovník cudzích slov 2005}$

„... *factual condition*, of factual uses of conditional markers“ hispanista Scott Schwenter, (1998, 47)

Dohoda/definičná skratka: **kondicionál_{log}** =_{df} podmienkové súvetie

faktuálny kondicionál_{log}

normatívna požiadavka: *keďže+ sloveso antecedentu v minulom alebo prítomnom, nie v budúcom čase*

1. Druhy podmienkových súvetí podľa reálnosti podmienky

b)Potenciálne (fakticky) ireálna/nefaktívna p. – hypotetický (agnostický) kondicionál (*ak-tak; keby - tak by* + podmieňovací spôsob - *kondicionál_{jaz}prézenta (prítomný)* (KP) tvar: préteritum indikatívu)

Ak sa zabľýska, tak zabrmí.

Keby sa zabľýskalo, tak by zabrmelo.

Keby nás pozval, tak by sme ho navštívili.

*Poskytnutie dokladov, údajov a informácií môže odopriet' ten, kto **by** tým porušil zákonom uloženú alebo uznanú povinnosť mlčanlivosti, ibaže **by** ho tejto povinnosti zbavil príslušný orgán alebo ten, v koho záujme túto povinnosť má.*

1. Druhy podmienkových súvetí podľa reálnosti podmienky

c) **Absolútne ireálna/nefaktívna p. – kontrafaktuálny kondicionál**

(*keby - tak by* + podmieňovací spôsob predminulý čas/
antepréteritum/pluskvamperfektum)

Keby sa bolo zabľýskalo, tak by bolo zahrmelo.

Keby nás bol pozval, tak by sme ho boli navštívili.

Keby nás bol býval pozval, tak by sme ho boli bývali navštívili.

d) **Analytický nemožná p. - kontramožný kondicionál**

Ak by boli bývali veľryby rybami, tak by boli mali žiabre.

2. Jazykový kondicionál - spisovná norma

Múcsková, G. (2021): *Kondicionálové tvary v slovenčine v kontexte historickej gramatikalizácie a súčasnej dynamiky.*

Zloženosť kondicionálu_{jaz}

Mucs, 69: „Slovesný tvar kondicionálu patrí v slovenčine k **analytickým** (perifrastickým) gramatickým tvarom, čo znamená, že sa tvorí z viacerých samostatných lexikálnych a gramatických jednotiek, ktoré počas vývinu kondicionálového tvaru prešli samostatnými a zároveň vzájomne podmienenými vývinovými procesmi.“

2. Jazykový kondicionál - spisovná norma

História kondicionálu_{jaz}

M,70: „Z diachrónneho hľadiska možno v prípade kondicionálu sledovať jazykové zmeny – podmienené historickým procesom gramatikalizácie tejto konštrukcie a jej sémantickej transformácie (reanalýzy) – zasahujúce formálnu, funkčnú i významovú stránku jednotlivých zložiek i konštrukcie ako celku.”

„... konštrukcia zložená z *l*-ového tvaru slovesa (pôvodného *l*-ového prídavného príslovka), prítomného tvaru slovesa *byť* ako gramatickej morfémy a z kondicionálovej morfémy *by* (napr. *prišla by som / by som prišla*), ktorá sa z hľadiska gramatickej kategórie času vymedzuje ako **kondicionál prezenta**.

2. Jazykový kondicionál - spisovná norma

Kondicionál préterita (KM) a pred-predminulý čas (KPM)

Kondicionál préterita (*bola by som prišla/ by som bola prišla*) obsahuje navyše *-ový* tvar slovesa *byť* ako samostatnú gramatickú morfému s časovým významom, príp. v súvetných konštrukciách môže obsahovať **opakovací** tvar *bývať* (***bola by som [bývala] prišla včas***) posilňujúci „význam vzdialenejšej minulosti“ (Kášová – Rabatinová – Dziak 2006: 61).“

KM 6,3 % oproti KP. Z toho 80% KM z umeleckej literatúry. Obľubovali: Blahoslav Hečko, Vladimír Mináč

Len tam, kde by mohlo prísť k zmene významu alebo zdôraznenie, že ide o dávnejšiu minulosť alebo v expresívnych vyjadreniach – nerealizovateľné želanie alebo sklamanie

Nikdy by som si nebol pomyslel

Časový vzťah sa menil na **podmienkový** (Machek): vzdialená minulosť ako **neistota, hypotetickosť**. Primárnou kategóriou je **nefaktívnosť**.

Normatívne:

„(k)ondicionál préterita sa používa od všetkých sloviess. **Nemožno ho nahrádzať kondicionálom prezenta bez porušenia zmyslu výpovede**“ (Ružička a kol. 1966: 482)₁₁

2. Jazykový kondicionál - spisovná norma

Tab. 1.

kategória času	préz.	volám	↔	volala by som (Keby som volala...)
	préter.	volala som	↔	bola by som volala (Keby som bola volala)
	anteprét.	bola som volala		--
		indikatív		kondicionál
		kategória spôsobu		

2. Jazykový kondicionál - spisovná norma

M, 79: **Šikmá prerušovaná** (bodová) šípka naznačuje **historickú súvislosť** medzi tvarom súčasného (tzv. nového) **antepréterita v indikátive** a tvarom **kondicionálu prézenta**, pretože obidva tvary majú spoločný pôvod v **aoristovom antepréterite**. Preto je pri opise gramatikalizačného procesu vzniku súčasného kondicionálu potrebné brať do úvahy aj súvislosti vzniku nového antepréterita, v ktorom – na rozdiel od kondicionálových foriem – išlo o analogické nahradenie aoristových tvarov slovesa *byť* (***bych***, *by*, ...) tvarmi perfekta slovesa *byť* (*bol som*, *bol si*...) tak, ako k tomu priebežne dochádzalo pri autosémantických slovesách (*prosich*, *prosi* > *prosil som*, *prosil si*, ...), pričom sa zachoval antepréteritný význam konštrukcie.

2. Jazykový kondicionál - spisovná norma

Šikmé plné šípky naznačujú skutočnosť, že medzi opozičnými jednotkami kategórie spôsobu sa v jazykovom povedomí **tvar kondicionálu** môže z hľadiska formy vnímať ako **tvar indikatívu** (v préterite a antepreterite) **so vsunutým formantom *by***, čo malo pravdepodobne v slovenčine vplyv na vyššie opísané vyrovnávanie aoristových tvarov slovesa *byť* s jeho prítomnými formami v kondicionálových konštrukciách (*bych* > *by som*).

Vodorovné prerušované šípky naznačujú **koreláciu** z hľadiska **gramatickej kategórie času** , ktorá však štruktúrne **nekorešponduje** s formami zastupujúcimi **temporálne významy indikatívu** . Kondicionálový tvar, ktorý štruktúrne korešponduje s préteritom indikatívu, sa významovo klasifikuje ako kondicionál prítomna a tvar štruktúrne korešpondujúci s antepreteritom sa významovo klasifikuje ako kondicionál préterita.

3. Jazykový kondicionál v praxi: ústup minulého kondicionálu

M, 82: „Z hľadiska kategórie času je pre súvetia vyjadrujúce **ireálnu podmienku** charakteristické, že sa vzťahujú na prítomnosť (**potenciálne realizovateľný**, ale nerealizovaný dej v prítomnosti) alebo minulosť (v minulosti **neuskutočniteľný** dej v dôsledku nesplnenej podmienky), pričom sa vzhľadom na vyššie uvedenú časovú kategorizáciu tvarov kondicionálu ponúka analogická opozícia: potenciálne realizovateľné, ale nerealizované deje sa vyjadrujú **kondicionálom prézenta v oboch častiach súvetia** (*Keby som mal čas, prišiel by som*) a **deje ireálne a neuskutočniteľné**, príp. fiktívne tvarmi **kondicionálu préterita** v oboch častiach súvetia (*Keby som bol mal čas, bol by som prišiel*) (porov. Sokolová – Žigo 2014: 91).“

M, 82: „Preto sú tvary prítomného a minulého kondicionálu v podmienkových súvetiach v reálnej komunikácii často **zameniteľné** bez zmeny významu výpovede, resp. tvary minulého kondicionálu v súčasnosti výrazne ustupujú tvarom kondicionálu prézenta aj v oboch častiach ireálnych neuskutočniteľných súvetí. Skutočné časové súvislosti, ako aj rozdiel medzi potenciálne možnou a absolútne ireálnou podmienkou sa **tak nevyjadrujú jednotne a systémovo, so „zodpovedajúcimi“ časovými gramatickými tvarmi a typ podmienkového významu je zrejмый zo širšieho jazykového kontextu alebo i z mimojazykových okolností.**“

3. Jazyková prax: ústup minulého kondicionálu

„Vo všeobecnosti však možno konštatovať, že vzhľadom na sekundárnosť kategórie času v tvaroch kondicionálu a tendenciu archaizácie gramatických tvarov antepreterita je kolísanie jednotlivých kondicionálových tvarov a častejšie presadzovanie sa prézentného kondicionálu aj v ireálnych podmienkových súvetiach častým a **prirodzeným javom.**“

M, 80: „... jazyková prax naznačuje, že presné časové vymedzenie kondicionálových tvarov je **skôr umelou lingvistickou systemizáciou** a že sa v súčasnej bežnej komunikácii oba kondicionálové tvary z časového hľadiska významovo prelínajú, v mnohých kontextoch sú navzájom zameniteľné bez zmeny významu.“

Mucs, 83 „V niektorých kontextoch môžu byť spolu so striedaním tvarov indikatívu a kondicionálu zameniteľné aj konštrukcie reálnej a nereálnej podmienky vrátane spojok *keby* a *ak* bez zmeny významu, napr. význam reálnej v budúcnosti uskutočniteľnej podmienky vyjadrujú aj konštrukcie obsahujúce spojku *keby* s *l*-ovým tvarom slovesa (s významom hypotetického budúceho deja) a tvar indikatívu v hlavnej vete:

3. Jazyková prax: ústup minulého kondicionálu

M, 82: Napr. veta **Keby sa Štúr nevrátil z Nemecka, nevznikla by slovenčina.**

by mala (**systemovo správne**) obsahovať tvar minulého kondicionálu: *Keby sa Štúr nebol vrátil z Nemecka, nebola by vznikla slovenčina.*

Použitie kondicionálu prítomného však nemení interpretáciu výpovede, keďže **kontext vety** jednoznačne odkazuje na minulú udalosť a **dáva výroku význam ireálnej neuskutočnenej podmienky** napriek tomu, že má formu potenciálne splniteľnej podmienky.

FG: Kontext vety – dostatočne poznať výsek slovenskej histórie – odsúvanie sémantických problémov do pragmatiky

Keby sa táto veta použila aj v oboch možných kombináciách kondicionálových tvarov – *Keby sa Štúr nebol nevrátil z Nemecka, nevznikla by slovenčina.* – *Keby sa Štúr nevrátil z Nemecka, nebola by vznikla slovenčina.* – význam absolútne ireálnej podmienky sa nemení.

FG: kontext – vieme vopred, o čom veta môže byť

4. Jazyková prax - ústup antepreterita všeobecne

Kesselová v článku *Korelácia medzi temporálnym významom antepreterita a textom v slovenčine* (2022) na základe štúdie rozsiahlej korpusovej matérie (odfiltrovali kondicionál s.43), píše o antepreterite: *špeciálnymi funkciami (irónia a žartovnosť textu, egocentrizmus tvorcu). Funguje skôr ako **štylistický variant preterita** než samostatná graméma kategórie času v slovenčine.*

FG: Podmieňovací spôsob pri kontrafaktuáloch spolu s antepreteritom (oboch) dostatočný indikátor absolútnej nereálnosti podmienky/podmieneného.

Časové smerovanie vedie k možnosti rozlíšenia deduktívnych predikcií a retrodikcií na jednej strane (nezáporné) a abduktívnych predikcií a retrodikcií na strane druhej (záporné smerovanie času) . Toto v skúmaní korelácii antepreterita u Kesselovej, žiaľ, zákonite chýba:

FG: Antepreteritom, resp. súslednosť minulých časov v kondicionálnych tvaroch aj ako *samostatná graméma kategórie času v slovenčine.*

5. Jazyková prax: kondicionál s *kebyže*

Ak by prišiel za vami, povedzte mu, že je to lekárske tajomstvo.

M, 84: „Výpovede so striedaním operátorov *ak* a *keby* (príp. *ak by* a *keď*) a tvarov indikatívu (prézenta al. futúra) a kondicionálu sú zväčša zamerané do budúcnosti, kde sa neutralizuje protiklad reálnosť/ireálnosť, keďže „to, čo sa má stať v budúcnosti, je samo osebe vždy len potenciálne a neisté“ (Kesselová 2010: 369). Zároveň dochádza aj k **vyblednutiu préteritného významu *l*-ového tvaru** v podmienkových konštrukciách.“

FG: norma: *ak* aj s indikatívom aj s kondicionálom; *keby* len s kondicionálom

5. Jazyková prax: kondicionál s *kebyže*

M, 86: **Spojka *kebyže* ako operátor podmienkového vzťahu**

Spojka *kebyže* sa v deskriptívnych gramatikách neuvádza ako operátor podmienkového vzťahu v súvetných konštrukciách a neuvádza sa ani v starších slovníkoch slovenského jazyka. Tento výraz je zaznamenaný len vo funkcii častice uvádzajúcej želáciu vetu v *Synonymickom slovníku slovenčiny* (Pisárčiková (hl. red.) 2004) a v *Slovníku súčasného slovenského jazyka* (Jarošová – Buzássyová (ved. red.) 2011):

M, 88: ***Kebyže* si chlap, opásal by som ti meč, do šiat t'a odel, osamelá borovica, sestrička moja.**

Obe funkcie (častica a spojka) vzájomne súvisia vďaka vlastnosti nefaktívnosti, ktorú majú želacie i podmienkové vety, ale aj preto, že aj iné operátory podmienkového vzťahu sa využívajú v želacích vetách (porov. vyššie).

5. Jazyková prax: kondicionál s *kebyže*

M, 89: Forma *kebyže* je pravdepodobne výsledkom elipsy spojenia ***keby sa stalo, že...***, čo v procese gramatikalizácie zodpovedá sprievodnému javu erózie, resp. redukcie štruktúrneho rozsahu syntaktickej konštrukcie v prechode na gramatickú jednotku, a je výsledkom ekonomizácie prejavu.

M,90: Nahradenie spojky *keby* spojkou *kebyže* má však výrazný vplyv na kategoriálne vlastnosti slovík vo vedľajšej vete. Tie majú po spojke *kebyže* väčšinou **tvar *prézenta***, čo na jednej strane zodpovedá tvaru, ktorý by nasledoval po spojke *že* (v prípade neelidovanej konštrukcie), na strane druhej „narúša“ štruktúru kondicionálového tvaru, ktorá po spojke obsahujúcej komponent *-by-* predpokladá prítomnosť *l*-ovej formy slovesa. Nositeľom podmienkového významu, a teda aj **významu nefaktívnosti**, sa tak stáva **len spojkový operátor**.

FG: celý sémantický signál ireálnosti podmienky v operátore *kebyže* 😊

5. Jazyková prax: kondicionál s *kebyže*

Kebyže + indikatív, *by* a *l-ový* tvar slovesa

Kebyže si chlap, opásal **by** som ti meč, do šiat t'a odel, osamelá borovica, sestrička moja.

Ktorú stranu **by** ste volili, **kebyže** sú zajtra parlamentné voľby? Hosp.nov.

Kebyže + indikatív, indikatív (bez *by* a *l-ového* tvaru slovesa)

Kebyže žijem v stredoveku, asi ju dám upáliť ako čarodejnicu, haha.

Kebyže takto rozmýšľam, tak **nemôžem** vyjsť ani z domu.

6. Jazyková prax: nový tvar kondicionálu v súčasnej slovenčine

***Keby ho stretnem** na ulici tak v živote nepoviem, že je to kňaz.*

***Keby ma nepríde** niekto poliat' a **keby nie je** šunka, tak si ani neuvedomujem, že je Veľká noc.*

***Keby máme** zábradu, a **keby ju máme** schovanú pred okolitým svetom, tak by som možno také sochy aj chcela.*

***Keby nás nenútia** pracovať od pondelku do piatku, tak by sme neboli odkázaní na tešenie sa z piatkov.*

M, 95: Napriek tomu, že ide o mladší typ ako súvetia s operátorom *kebyže*, v sledovaných korpusoch je jeho výskyt takmer rovnaký, čo svedčí o jeho výraznej produktívnosti.

Domnievame sa, že v prípade tohto nového kondicionálového tvaru ide o pokračovanie vývinu nového typu podmienkových viet so spojkou *kebyže* spojené s vynechávaním komponentu *že*, no so zachovávaním **prítomníkového tvaru slovesa**.

Keby+sloveso v prítomnom čase

6. Jazyková prax: nový tvar kondicionálu v súčasnej slovenčine

Vysvetlenie: vyrovnanie napätia...

M, 101: Pri uvažovaní o možných motiváciách či príčinách porušovania zaužívanej normy a vzniku tvarov kondicionálu so spojku *kebyže* a *keby* v spojení s prízentným tvarom slovesa sa prikláňame skôr k vysvetleniu smerujúcemu k vnútrojazykovým vzťahom a napätiu, ktoré vyplýva z gramatikalizácie starších kondicionálových tvarov a ich súčasného vývoja. **Nepredpokladáme, že by v tomto prípade mohlo ísť o zámernú zmenu vynútenú novými komunikačnými potrebami alebo dôsledok jazykového kontaktu.**

M, 101: Význam minulého deja sa ešte viac posilňuje poklesom funkčnosti antepreterita (v indikative i kondicionáli), ktoré sa často nahrádza tvarmi preterita a kondicionálu prízenta, čím sa zvyšuje zat'áženosť a polyfunkčnosť týchto tvarov s možným dôsledkom netransparentnosti v prípadoch, keď **typ ireálnej podmienky nie je jasný z kontextu.**

6. Jazyková prax: nový tvar kondicionálu v súčasnej slovenčine

Tab 2.

kategória času	préz.	volám	↔	keby volám
	préter.	volala som	↔ ↔	keby som volala
	anteprét.	bola som volala	↔	keby som bola volala
		indikatív		kondicionál
		kategória spôsobu		

6. Jazyková prax: nový tvar kondicionálu v súčasnej slovenčine

FG:

- celý sémantický signál potenciálnej ireálnosti podmienky je v operátore **keby** 😊
keby ako samostatný plnovýznamový operátor (ako výrokové spojky), ale pre **vyplývanie** s otáznymi vlastnosťami
- absolútna ireálnosť (bez pomoci kontextu) – zrejme len **tvar antepreterita**
- ?strata súslednosti časov dávnominulých udalostí (signalizácia deduktívnej retrodikcie) 😞
- ?strata identifikácie záporného smerovania času pri dávnominulých udalostiach (signalizácia abduktívnej retrodikcie) 😞

Kvízová otázka: ktorý z dvojice výrazov *jednoslovný*, *kombinácia viac slov* je v lingvistike synonymný so slovom *syntetický* a ktorý so slovom *analytický*?

Slovenská lingvistika o podmienkových súvetiach a o kondicionáli

- DVONČ, L., HORÁK, G., MIKO, F., MISTRÍK, J., ORAVEC, J., RUŽIČKA, J., URBANČOK, M. (1966): *Morfológia slovenského jazyka*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.
- Kesselová, J. (2021): Antepreteritum ako výpoveď o existencii, myslení, hovorení a konaní človeka. In: Pekarovičová, J. – Vojtech. M. (eds.): *Studia Academica Slovaca 50*. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 91 – 111.
- Kesselová, J. (2022): Korelácia medzi temporálnym významom antepreterita a textom v slovenčine. *Slovenská reč*, roč. 87, č. 1, 37 – 52.
- Múcsková, G. (2021): **Kondicionálové tvary v slovenčine v kontexte historickej gramatikalizácie a súčasnej dynamiky**. In: Múcsková, G. – Muziková, K. (2021): *Jazyková zmena a pramene jej skúmania*. Univerzita Komenského v Bratislave.
- SOKOLOVÁ, M. – ŽIGO, P. (2014): *Verbálne kategórie aspekt a tempus v slovenčine*. Bratislava: Veda.

UNIVERZITA
KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

Ďakujem za pozornosť.